

Direktiva o praćenju stanja zemljišta – za zdravije i održivije zemljište u Evropi

Автор(и): Растителна защита
Дата: 01.12.2025 Брой: 12/2025

Krajem septembra, Evropski parlament (EP) usvojio je Direktivu o praćenju stanja zemljišta, čiji je cilj da sva zemljišta u EU budu u dobrom stanju do 2050. godine. Mera je deo ambicije Unije o „nultom zagađenju“ i uvodi harmonizovaniji sistem za praćenje kvaliteta zemljišta, bez stvaranja novih obaveza za poljoprivrednike i šumare. Ovo je ključni korak ka zdravijem i održivijem zemljištu, koje je vitalno za bezbednost hrane, čistu vodu i životnu sredinu.

Zdravo zemljište za zdravu hranu i održivu poljoprivredu

Prema podacima Evropske komisije (EK), između 60 i 70% zemljišta u EU je u nezdravom stanju – zbog urbanizacije, intenzivne poljoprivrede i klimatskih promena. To narušava produktivnost poljoprivrednog zemljišta i povećava troškove obnove ekosistema, procenjene na najmanje €50 milijardi godišnje.

Novi zakon će osigurati da sve države članice prate i procenjuju stanje svog zemljišta, koristeći zajedničke kriterijume za fizičke, hemijske i biološke pokazatelje zdravlja zemljišta.

Prema direktivi, države članice će uspostaviti sisteme praćenja za procenu fizičkog, hemijskog i biološkog statusa zemljišta na svojoj teritoriji na osnovu zajedničke EU metodologije. Redovno će izveštavati Komisiju i Evropsku agenciju za životnu sredinu o stanju zdravlja zemljišta, zauzimanju zemljišta i kontaminiranim lokacijama, obezbeđujući da uporedivi podaci budu dostupni širom EU i da se mogu preduzeti koordinisane akcije za rešavanje degradacije zemljišta. Biće preduzeti i koraci za praćenje zagađivača koji izazivaju sve veću zabrinutost, kao što su PFAS („večne hemikalije“) *, pesticidi i plastične mikročestice.

Direktiva ne nameće nove obaveze poljoprivrednicima i vlasnicima zemljišta. Umesto toga, države članice će morati da pruže podršku i savete poljoprivrednicima kako bi poboljšale otpornost i zdravlje zemljišta.

Podrška može uključivati obuke, nezavisne savete, istraživačke aktivnosti i kampanje podizanja svesti o prednostima zaštite zemljišta. Pored toga, države će redovno procenjivati finansijske troškove za poljoprivrednike i šumare u vezi sa poboljšanjem zdravlja zemljišta.

Mapa potencijalno kontaminiranog zemljišta

U roku od 10 godina od stupanja direktive na snagu, svaka država članica EU moraće da izradi javni registar potencijalno kontaminiranih lokacija i preduzme mere ukoliko postoji rizik po ljudsko zdravlje ili životnu sredinu.

Biće uspostavljena i lista praćenja novih supstanci koje bi mogle predstavljati pretnju za zemljište, uključujući PFAS („večne hemikalije“) i pesticide.

Direktiva će stupiti na snagu 20 dana nakon objavljivanja u Službenom listu EU, a države članice će imati tri godine da je prenesu u nacionalno zakonodavstvo.

Težak put ka zakonodavnom okviru za Zakon o praćenju stanja zemljišta u EU

Iako se mnogi zakonodavni akti i politički instrumenti EU odnose na zaštitu zemljišta, zemljištu nedostaje namenski zakonodavni okvir na nivou EU, kakav postoji za druge ključne ekosisteme (vodu, vazduh, morsku

životnu sredinu). U novembru 2021. godine, kao deo Strategije EU o biodiverzitetu do 2030. godine, Komisija je usvojila novu Strategiju EU za zemljište, čiji je glavni cilj da sva zemljišta u EU budu u dobrom stanju do 2050. godine. Strategija takođe ukazuje na nedostatak namenskog EU zakonodavstva kao glavni uzrok degradacije zemljišta. Kao rešenje za ovo pitanje, u julu 2023. godine, Komisija je predložila Zakon o praćenju stanja zemljišta.

**Grupa per- i polifluoroalkilnih supstanci (PFAS), koja se sastoji od više od 4700 hemikalija, uključuje široko korišćene veštačke hemikalije koje se vremenom akumuliraju u ljudskom telu i životnoj sredini. Ove supstance su poznate kao „večne hemikalije“ jer su izuzetno postojane u životnoj sredini i u ljudskom telu. Mogu izazvati zdravstvene probleme kao što su oštećenje jetre, bolesti štitne žlezde, gojaznost, reproduktivni problemi i rak.*

Više o temi:

Prvi evropski zakon o zdravlju zemljišta – da li je na putu da postane stvarnost?